

Sygn. akt V CSK 344/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa J.K.
przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń i Reasekuracji "W." S.A. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 14 czerwca 2018 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 26 stycznia 2017 r., sygn. akt I ACa ../16,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w punktach 1) i 3) (pierwszym i trzecim) i w tym zakresie oddala apelację pozwanego,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 12450 (dwanaście tysięcy czterysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 5 maja 2016 r. zasądził od Towarzystwa Ubezpieczeń i Reasekuracji „W.” S.A. na rzecz J.K. kwotę 180.560 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lutego 2014 r., oddalił dalej idące powództwo o kwotę 3.790 zł i orzekł o kosztach procesu. W motywach rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy ustalił, że powód w dniu 14 lipca 2012 r. uczestniczył w wypadku komunikacyjnym, którego sprawca w zakresie odpowiedzialności cywilnej był ubezpieczony u pozwanego; sprawca wypadku za swój czyn został prawomocnie skazany. W wyniku wypadku powód doznał: wstrząśnienia mózgu z utratą przytomności, stłuczenia głowy, skręcenia odcinka szyjnego kręgosłupa, uszkodzenia splotu barkowego prawego, rozejścia spojenia łonowego, podwichnięcia stawu krzyżowo biodrowego lewego, skręcenia stawu kolanowego lewego z oderwaniem wyniosłości międzykłykciowej i niestabilnością tylną-boczną. W okresie od 14 lipca 2012 r. do 12 września 2012 r. był hospitalizowany w Zespole Szpitali Miejskich w C. na Oddziale Chirurgii Urazowo - Ortopedycznej gdzie przeszedł dwa zabiegi operacyjne, tj. w dniu 17 lipca 2012 r. wykonano stabilizację zewnętrzną rozejścia spojenia łonowego miednicy, a w dniu 29 sierpnia 2012 r. usunięto ten stabilizator. Powód został wypisany do domu w stanie ogólnym dobrym ze stabilizatorem lewego stawu kolanowego oraz zaleceniem wykonania rezonansu stawu barkowego oraz dalszego leczenia w poradni ortopedycznej. Po opuszczeniu szpitala powód kontynuował leczenie w poradni oraz podjął rehabilitację. Powód odczuwał duże dolegliwości bólowe oraz ciężko psychicznie znosił zaistniałą sytuację, w szczególności niedowład ręki, z tym, że liczył na poprawę jej stanu w wyniku rehabilitacji. Następnie przez miesiąc powód przebywał na rehabilitacji stacjonarnej w Centrum Rehabilitacji R. gdzie stwierdzono uszkodzenie prawego splotu barkowego z niedowładem nerwu pachowego i pomimo prowadzenia rehabilitacji nie uzyskano istotnej klinicznie poprawy funkcji prawego ramienia. Z uwagi na brak poprawy stanu ręki, powód, w wyniku konsultacji i twierdzeń lekarzy, że dalsza zwłoka w leczeniu działa niekorzystnie z uwagi na przebieg procesu odnerwienia i zaniki mięśni, zdecydował

o poddaniu się operacji neurochirurgicznej - rewizji splotu ramiennego przy użyciu przeszczepów. Szanse na uzyskanie poprawy na skutek przeprowadzonej operacji były niewielkie i część ośrodków klinicznych odstąpiła od ich przeprowadzania, lecz powód nie był o tym informowany przez konsultujących go lekarzy, którzy dawali mu nadzieję na zadowalającą poprawę stanu ręki. W Polsce wykonują takie operacje ośrodki we Wrocławiu, Katowicach i Łodzi a czas oczekiwania na operację jest długi.

Powód nie miał możliwości pilnego przeprowadzenia tej operacji w ramach publicznej służby zdrowia i zdecydował się na jej odpłatne przeprowadzenie w niepublicznym zakładzie opieki zdrowotnej, w K. Operacja została przeprowadzona w dniu 27 maja 2013 r. i polegała na rekonstrukcji wewnątrzplotowej przy użyciu przeszczepów z nerwu łydkowego do tylnej części pnia górnego. Powód w związku z przeprowadzonymi konsultacjami oraz operacją poniósł koszty wizyt w kwocie 340 zł oraz koszt operacji w wysokości 20.000 zł. W wyniku operacji nie uzyskano istotnej poprawy stanu jego zdrowia. Po operacji powód zakupił kamizelkę ortopedyczną oraz kołnierz typu schantza wydając łącznie 220 zł. Orzeczeniem z dnia 20 września 2013 r. powód został uznany za częściowo niezdolnego do pracy do dnia 31 października 2014 r. W dniu 10 października 2013 r. pracodawca powoda rozwiązał z nim umowę o pracę bez wypowiedzenia z uwagi na wyczerpanie okresu zasiłkowego i obierania świadczenia rehabilitacyjnego. Decyzją z dnia 28 października 2013 roku powodowi przyznano rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w wysokości 1.087 zł netto.

Powód w wyniku wypadku doznał trwałych obrażeń i aktualnie występują u niego ograniczenie ruchomości stawu barkowego prawego, zanik obręczy barkowej prawej (znaczny zanik mięśnia naramiennego, mięśni nad i podgrzebieniowych łopatki), zaburzenia czucia powierzchniowego kończyny górnej prawej o zmiennym charakterze oraz osłabiona siła mięśniowa kończyny górnej prawej. Powód ma liczne blizny pooperacyjne oraz uszkodzenie aparatu więzadłowego kolana i niestabilność kolana lewego, która będzie wymagać leczenia operacyjnego. Stan powoda w tym zakresie jest trwały, nie ulegnie zasadniczej poprawie. Powód stał się osobą niesamodzielną, nie jest w stanie

wykonywać pracy operatora koparki tak jak przed wypadkiem. Powód podejmował próby pracy w charakterze ochroniarza, lecz ze względu na ograniczenia zdrowotne nie był w stanie sprostać tej pracy. Powód nie potrafi pogodzić się ze swoją sytuacją, z faktem, iż stał się kaleką i osobą zależną od innych. Nie jest w stanie wykonywać pracy oraz funkcjonować w sposób, do którego przywykł przed wypadkiem. Powód był sprawny fizycznie, jeździł na rowerze, na snowboardzie, pływał, a przede wszystkim pasjonował się motocyklami i brał udział w zlotach motocyklowych. Po wypadku powód załamał się psychicznie i korzystał z pomocy poradni zdrowia psychicznego, a także był dwukrotnie tj. 13 stycznia 2014 r. do 21 lutego 2014 r. oraz od 5 sierpnia 2015 r. do 25 września 2015 r. hospitalizowany w Oddziale Psychiatrycznym Dziennym Szpitala Specjalistycznego w C. Zdiagnozowano u niego zaburzenia adaptacyjne depresyjne nawracające, z zaburzeniami snu, obniżonym nastrojem i sprawnością fizyczną. Rokowania w zakresie poprawy stanu psychicznego są niepewne z uwagi na brak poprawy w stanie fizycznym powoda i brak perspektyw powrotu do poprzedniego sposobu funkcjonowania. Powód stał się kaleką wycofał się z życia towarzyskiego, stał się nerwowy, drażliwy, zażywa leki uspokajające. Pozostaje pod kontrolą psychologa, neurologa, okresowo korzysta z rehabilitacji, stał się częściowo niezdolny do pracy. Brak jest podstaw do uznania, że skutki wypadku ustąpią i nastąpi znacząca poprawa funkcjonowania powoda. Powód zgłosił szkodę pozwanemu pismem z dnia 31 lipca 2012 roku, a pozwany wszczął postępowanie likwidacyjne i wypłacił powodowi łącznie kwotę 40.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 135,24 zł jako koszt zakupu leków, 110,62 zł - zwrot kosztów przejazdu, 2.400 zł jako koszt opieki i 4.363,95 zł jako zwrot utraconego dochodu. Ostatnia decyzja o przyznaniu świadczenia pochodzi z 10 lutego 2014 r.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy za uzasadnione uznał stanowisko powoda, że odpowiednią kwotą z tytułu zadośćuczynienia będzie 200.000 zł, a wobec wypłacenia już przez pozwanego z tego tytułu kwoty 40.000 zł, zasądzeniu podlegała kwota 160.000 zł. Za uzasadnione uznał też Sąd żądanie zasądzenia kwoty wydatkowanej przez powoda na koszty konsultacji, operacji i pozostałych wydatków, łącznie 20.560 zł, oddalił natomiast żądanie zapłaty kwoty 3.790 zł tytułem zwrotu kosztów opieki innych osób.

Na skutek apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 26 stycznia 2017 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądzoną z tytułu zadośćuczynienia kwotę 160.000 zł obniżył do kwoty 100.000 zł i oddalił ponad tę kwotę powództwo, oddalił w pozostałej części apelację i orzekł o kosztach procesu w obu instancjach. Sąd ten wskazał, że Sąd pierwszej instancji wziął pod uwagę całokształt skutków wypadku, prawidłowo uwzględnił wszystkie aspekty wpływające na stopień doznanej przez powoda krzywdy, a więc trwały uszczerbek na zdrowiu, utratę w znacznej mierze wiodącej ręki, częściową niezdolność do pracy, konieczność leczenia operacyjnego, powikłania związane ze stanem psychicznym powoda oraz to, że stan zdrowia powoda nie ulegnie poprawie i wymaga on stałej rehabilitacji. W ocenie Sądu Apelacyjnego ten stan rzeczy prowadził jednak do wniosku, że kwota zadośćuczynienia ustalona na 200.000 zł była wygórowana, a sumą odpowiednią jest 140.000 zł, co po uwzględnieniu kwoty 40.000 zł już powodowi wypłaconej prowadziło do zmiany zaskarżonego wyroku przez obniżenie zasądzonej z tego tytułu kwoty 160.000 zł do kwoty 100.000 zł i oddalenia powództwa w zakresie kwoty 60.000 zł.

Powód w skardze kasacyjnej zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 60.000 zł, w ramach podstawy z art. 398 § 1 pkt 1 k.p.c. zarzucił naruszenie art. 445 k.c., a w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt i 2 k.p.c. naruszenie art. 382 w związku z art. 233 § 1 k.p.c., art. 328 w związku z art. 391 § 1 i art. 385 k.p.c.

We wnioskach kasacyjnych skarżący domagał się uchylecia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylecia wyroku w zaskarżonej części i oddalenia apelacji pozwanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty z procesowej podstawy kasacyjnej są nietrafne, przy czym zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., nawet powołany w związku z innym przepisem, jest niedopuszczalny, a to wobec treści z art. 398³ § 3 k.p.c. Co do zarzutu naruszenia art. 328 § 1 k.p.c., to zauważa się, że Sąd Apelacyjny sporządził co prawda krótkie, ale dostatecznie wyczerpujące uzasadnienie pozwalające na

poddanie rozstrzygnięcia kontroli kasacyjnej, nie pominął też żadnej części materiału dowodowego ani nie czynił żadnych własnych ustaleń faktycznych skoro podzielił zarówno ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji, jak i zaakceptował ocenę tego Sądu, że ustalone okoliczności uzasadniają zasądzenie zadośćuczynienia. Odmienne jedynie wypadła ocena w zakresie oznaczenia wysokości tzw. sumy odpowiedniej w rozumieniu art. 445 § 1 k.c. na tle tychże ustalonych okoliczności, co jednak rozbieżność tę sytuuje w płaszczyźnie naruszenia prawa materialnego. Stąd też skarżący trafnie zarzucił naruszenie art. 445 § 1 k.c.

Oznaczenie wysokości tzw. sumy odpowiedniej, o jakiej stanowi art. 445 § 1 k.c., wyrażającej kwotę zadośćuczynienia za doznany uszczerbek na zdrowiu objęty ustaleniami sądu, stanowi uprawnienie sądu rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji. Ingerowanie przez sąd wyższej instancji w wysokość zasądzanego zadośćuczynienia uzasadnione jest jedynie wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie do doznanej krzywdy. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Apelacyjny zaakceptował wszystkie ustalenia faktyczne i wnioski Sądu pierwszej instancji tak co do stopnia cierpień powoda, jego stanu zdrowia przeszłego, aktualnego i złych rokowań na przyszłość. W tej sytuacji ocena, że zasądzone zadośćuczynienie jest za wysokie o 60.000 zł jest nie tylko niezrozumiała, ale też jest absolutnie dowolna, bo nie poparta żadnym argumentem merytorycznym wynikającym z faktów lub prawa.

Zadośćuczynienie przewidziane w art. 445 § 1 k.c. pełni funkcję kompensacyjną, przyznana suma pieniężna ma stanowić, bowiem przybliżony ekwiwalent poniesionej szkody niemajątkowej. Funkcja kompensacyjna przesądza o tym, że powinno mieć ono charakter całościowy, obejmować wszystkie cierpienia psychiczne i fizyczne, doznane jak i te, których wstąpienie w przeszłości jest spodziewane, nie może być ono, zatem symboliczne, a jego wysokość musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną adekwatną do warunków gospodarki rynkowej (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2015 r. V CSK 730/14; z dnia 22 stycznia 2014 r. III CSK 98/13; z dnia 28 października 2015 r. II CSK 787/14; 30 stycznia 2014 r. III CSK 69/13;

z dnia 12 lipca 2012 r. I CSK 74/12 - nie publ.). Za nadaniem prymatu funkcji kompensacyjnej przemawia także charakter dobra chronionego w przepisach dotyczących zadośćuczynienia. Zdrowie jest, bowiem dobrem szczególnie cennym i zasądzanie niskich kwot tytułem zadośćuczynienia w przypadkach ciężkiego uszkodzenia ciała lub/i rozstroju zdrowia prowadzi do niepożądanego jego deprecjacji. Jednak trafnie zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 stycznia 2010 r., I CSK 244/09 (nie publ.) dążenie do tego, by kwoty zadośćuczynienia były utrzymane w „rozsądnych granicach” nie może prowadzić do podważenia jego kompensacyjnej funkcji. Rozsądne granice mogą być przy tym uznane za istniejące, jeżeli zostanie wykazane, że w podobnych wypadkach jak rozpatrywany ukształtowała się linia orzecznicza wskazująca na pewien, podobny poziom, do którego żądanie takie jest uwzględniane. W rozpoznawanej sprawie takich danych brak.

Wnikliwa analiza sądu pierwszej instancji dotycząca stanu zdrowia powoda i jego sytuacji, w jakiej w związku z tym stanem pozostaje po wypadku, niepodważona skutecznie przez Sąd Apelacyjny jednoznacznie wskazywała, że ustalona na poziomie 200.000 zł kwota zadośćuczynienia jest sumą odpowiednią, rekompensującą doznany przez niego uszczerbek na zdrowiu.

Wobec niezasadności podniesionego w skardze kasacyjnej zarzutu naruszenia prawa procesowego i zasadności zarzutu naruszenia prawa materialnego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c., uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i orzekł co do istoty sprawy oddalając w tej części apelację pozwanego.

O kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. oraz § 2 pkt 6 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804) oraz na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i na podstawie § 2 pkt 6 oraz § 10 ust. 4 pkt 1 powołanego rozporządzenia ze zmianą wynikającą z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego

rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1667, obecnie tj. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

kc

jw